

Intervju: DELOVANJE SVETA MOP ZA SODELOVANJE Z NVO

Med decembrom 2018 in marcem 2020 je na Ministrstvu za okolje in prostor (MOP) kot posvetovalni organ deloval Svet ministra za okolje in prostor za sodelovanje z nevladnimi organizacijami (v nadaljevanju: Svet), ki ga je konceptualno z enajstimi člani postavil takratni minister Jure Leben in ga nato v celoti »prevzel« tudi njegov naslednik Simon Zajc. Nevladnim organizacijam (v nadaljevanju: NVO) je bil tako v tem obdobju preko desetih področnih predstavnikov omogočen neposreden dostop do državnega vodstva, ki ta področja ureja. Delo v Svetu so člani opravljali prostovoljno, seje pa so večinoma potekale enkrat mesečno. V tokratnem intervjuju smo v uredništvu k pogovoru na »oddaljenih« krajih prvič povabili več oseb. Poleg obeh ministrov, ki sta vodila Svet, še tri njegove članke; biologe Jano Kus Veenvliet [JKV], Damjana Vinka [DV] in prof. dr. Mihaela Jožefa Tomana [MJT], ki so v Svetu pokrivali področja zavarovanih območij, biotske raznovrstnosti in varstva okolja. O izkušnjah iz Sveta, sodelovanju, NVO in poteku razprav si lahko preberete v nadaljevanju.

Za začetek, koliko sej Sveta ste imeli v obeh mandatih?

[JKV] Skupaj jih je bilo 13. V mandatu ministra Lebna tri, v naslednjem pa deset.

Po prvem srečanju Sveta ste posamezni člani za izhodišče pripravili seznam bolj perečih tem, ki bi se jih na MOP morali najprej lotiti. Katere so bile vaše točke?

[JKV] Za področje zavarovanih območij sem izpostavila pet tem: (i) izvajanje varstvenih režimov na zavarovanih območjih, (ii) procesi priprave in sprejema načrtov upravljanja, (iii) ustanavljanje novih zavarovanih območij, (iv) spremljanje stanja biotske raznovrstnosti, (v) zavarovana območja brez upravljavcev. Če izpostavim drugo temo, ki se tiče načrtovanja, vidimo, da je priprava načrtov upravljanja v slovenskih zavarovanih območjih pravzaprav resen problem. Večina slovenskih zavarovanih območij trenutno nima potrjenega načrta upravljanja in delujejo na podlagi letnih načrtov. Ni težava v sami pripravi načrtov, čeprav je to za upravljavce dokaj veliko breme. Težava so predvsem izredno

Predstavniki NVO v Svetu ministra za okolje in prostor za sodelovanje z nevladnimi organizacijami skupaj z ministrom v svoji prvi sestavi. Prva vrsta z leve: M. Peterlin, G. Breclj, B. Kvac, L. Kavčič, J. Kus Veenvliet, T. Banovec; druga: D. Vinko, S. Šifkovič Vrblca, M. J. Toman, L. Puh, J. Leben.
(foto: Tanja Poličnik, 5. XII. 2018)

dolgi postopki medsektorskega usklajevanja teh dokumentov, ki jih za državna zavarovana območja sprejema Vlada. Na nekaterih območjih se ti postopki vlečejo že 10 let. To so hkrati tudi kompleksna, velika območja s številnimi pritiski, kjer bi sprejeti načrti upravljanja pomenili veliko jasnejša »pravila igre« vseh deležnikov v prostoru. Resne težave imamo tudi na področju ustanavljanja zavarovanih območij, saj je v zadnjih letih to popolnoma zastalo. Od leta 2011 do leta 2018 se je njihova površina povečala le za 1 % ozemlja Slovenije in zdaj znaša 13,4 %. Od cilja, ki smo si ga zadali s prejšnjim Nacionalnim programom varstva okolja (NPVO), da bo do leta 2014 ta odstotek znašal 22 %, smo še zelo oddaljeni. Po drugi strani pa imamo v Sloveniji tudi veliko zavarovanih območij, ki so jih konec prejšnjega stoletja ustanovile lokalne skupnosti. Teh ni tako malo, skupaj obsegajo kar 3,8 % ozemlja Slovenije, a v veliki meri nimajo niti določenega upravljavca in se na njih ne izvajajo upravljavski ukrepi.

[MJT] Za področje varstva okolja sem izpostavil osem točk, med njimi, da (i) mora imeti varovanje vodnih virov prednost pred vsakršno drugo rabo v prostoru, (ii) je nadzor okoljskih prekrškarjev

»V zadnjih letih so bile NVO pogosto obravnavane kot ‚nebodigatreba‘,« je po ustanovni seji Sveta, 5. XII. 2018, medijem povedal takratni okoljski minister Jure Leben.

neučinkovit, moral bi biti nenapovedan. Primeri so nadzor nad iztoki iz čistilnih naprav, nad rabo gnojne v kmetijskem prostoru, učinkovitejši monitoring, ki bo pokazal sodobno onesnaženje. Kadrovsko in strokovno je treba oživiti inšpekcijski nadzor, tudi v sodelovanju z drugimi ministrstvi, predvsem s kmetijskim. (iii) Na področju urejanja in upravljanja z vodami mora biti absolutna prioriteta zaustavitev nadaljnje degradacije vodotokov in stoječih vodnih teles z regulacijami na podlagi izgovora zagotavljanja poplavne varnosti. (iv) Brez ozaveščanja prebivalstva okoljski zakoni ne bodo implementirani na način, da bi bili učinkoviti. Televizija in družabna omrežja so mediji, ki jih MOP ne izkoristi dovolj. (v) Potreba po ureditvi področja odpadkov, izcednih voda, odvečnega blata na čistilnih napravah, več skrbi za implementacijo naprednejših tehnologij čiščenja, ureditev zakonodaje, ki ne sledi sodobnim onesnaževalom, hitra vključitev različnih strokovnjakov ob

Ustava Republike Slovenije je na področju ohranjanja narave in varstva okolja jasna.
(vir: Ustava v stripu: ilustrirana Ustava Republike Slovenije – izbor členov, Z. Smiljanić, 2017)

izrednih okoljskih dogodkih, prevetritev slabih strokovnih mnenj in predlogov sanacijskih postopkov itd. Izpostavljeno je še bilo, da je nujna preureditev *Uredbe o vodovarstvenih območjih*, da so mnoge presoje vplivov na okolje strokovno sporne, da je treba vzpostaviti mrežo stalnega monitoringa vseh odločilnih elementov narave in okolja.

[DV] Na področju biotske pestrosti sem v začetku izpostavil vzpostavitev ažurne in kakovostne baze podatkov zavaro-

vanih in ogroženih vrst, potreben večji angažma državnega naravovarstva pri reformi *Skupne kmetijske politike* in izvajanju ukrepov ohranjanja narave v kmetijskem prostoru nasploh, prenovu varstva naravnih vrednot, problematiko invazivnih vrst in manjkajočo nacionalno politiko ohranjanja narave – tu sem imel v mislih predvsem izdelavo nove nacionalne *Strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti in Nacionalnega programa varstva narave (NPVN)*. Nekaterim temam smo namenili nekaj več časa, nekaj smo se jih le na hitro dotaknili. Tujerodne vrste in reševanje vsesplošnega izgubljanja biodiverzitete, raznoživost je pre-

hitel konec mandata – naš mandat je bil namreč vezan na mandat ministra.

Je pri nas težava s kakovostnimi bazami podatkov?

[DV] Baze podatkov o prisotnosti ogroženih ali zavarovanih vrst sicer obstajajo na več ravneh. Javnosti bolj poznane so verjetno te, ki jih upravljajo različne NVO in raziskovalne ustanove, a v mislih sem imel državno evidenco bioloških podatkov, ki ni zavidanja vredna. Kakovostni in ustrezno urejeni podatki o vrstah so osnovno orodje, s katerim lahko kakovostno in kompetentno delujemo v naravovarstvu (izdelava naravovarstvenih smernic, strokovne podlage s področja ohranjanja narave, mnenja o sprejemljivosti posegov v naravo, upravljanje zavarovanih območij, spremljanje stanja ohranjenosti narave, skrb za varstvo vrst, izvajanje mednarodnih konvencij, poročanje o izvajanju *Direktive o habitatih* ...). Nisem pa pričakoval, da se bo angažiralo kopico strokovnjakov za popisovanje favne in flore, četudi bi bilo to za marsikatero taksone še kako pomembno, saj je zaradi pomanjkanja vedenja vprašljivo npr. že poročanje Slovenije po *Direktivi o habitatih*, a to je že naslednji problem – kot tudi neizvajanje ali le delno izvajanje marsikaterih predpisanih in potrebnih monitoringov. Za začetek bi pri vzpostavitvi boljše državne baze bioloških podatkov konkretno pomagalo že to, da bi evidenco izpopolnili s podatki, ki so že na voljo; iz literature, poročanj po dovoljenjih ARSO ipd. Naravovarstvene baze podatkov pa niti nimamo. Ogorčen sem bil nad tem, da sem od Sektorja za ohranjanje narave na MOP (v nadaljevanju: SON), ki nekako bdi nad naravovarstveno politiko in jo piše, na to problematiko prejel odgovor, da v Sloveniji že dovolj vemo. Totalno nerazumevanje stanja. Ob vsem tem pa še spoznanje, da Slovenija ni niti »izdelala« seznama, katere monitoringe je sploh dolžna izvajati glede na obstoječo slovensko in mednarodno zakonodajo. Kako lahko izvajamo

»Šifkovič Vrbica izpostavi tudi veliko pomembnost vloge arhitektov in prostorskih načrtovalcev pri podnebni spremembi. Pri tem Lenka Kavčič spomni na britanski primer, kjer je angleška vlada sprejela termin »podnebna kriza«, arhitekti pa so podpisali zavezo, da stavbe in grajeni prostor ne bo imel več nobenega škodljivega odtisa na okolje, prostor in ljudi. Meni, da bi tudi Slovenija morala narediti kaj v to smer (jezikovna diferencialna politika).«
(vir: zapis seje Sveta, 16. VII. 2019)

»Kus Veenvlietova izpostavi še naravne vrednote; ali bi lahko v ZON bila enaka obveznost za vpisovanje statusa naravnih vrednot v *Zemljiški knjigi* kot je to urejeno pri zavarovanih območjih? Predvsem bi moral lastnik zemljišča nekako vedeti, da ima naravno vrednoto (kako naj sicer upošteva zakon, ki mu nalaga, da naj skrbi zanjo?).«
(vir: zapis seje Sveta, 19. II. 2019)

Svet ministra za okolje in prostor za sodelovanje z nevladnimi organizacijami (december 2018–marec 2020) je bil sestavljen iz desetih predstavnikov NVO, odgovornih za posamezna področja, in predstavnika ministrstva:

PODROČJE	ČLAN/-ICA	NVO, KI GA/JO JE PREDLAGALA
pravno-sistemska vprašanja	Senka Šifkovič Vrbica	Pravno-informacijski center nevladnih organizacij
podporno okolje za NVO	Gaja Breclj	Umanotera
varstvo okolja	Mihael Jožef Toman	Slovensko društvo za zaščito voda
biotska raznovrstnost	Damjan Vinko	Slovensko odonatološko društvo
zavarovana območja	Jana Kus Veenvliet	Zavod Symbiosis
podnebne spremembe	Barbara Kvac	Focus
krožno gospodarstvo	Lenka Puh	Zavod za razvoj okolju prijazne uporabe
urejanje prostora	Marko Peterlin	Inštitut za politike prostora
stanovanja	Tomaž Banovec	Zveza društev upokoencev Slovenije
graditve	Lenka Kavčič	Zavod za prostorsko inovativnost
/	Gregor Plantarič	Ministrstvo za okolje in prostor

Damjan Vinko, član s področja biotske raznovrstnosti pri Svetu ministra za okolje in prostor za sodelovanje z NVO (dec. 2018–mar. 2020).
(foto: Marko Govekar)

Jana Kus Veenvliet, članica s področja zavarovanih območij pri Svetu ministra za okolje in prostor za sodelovanje z NVO (dec. 2018–mar. 2020).
(foto: Paul Veenvliet)

zakonodajo, če nismo sposobni narediti niti seznama, kaj vse moramo sploh izvajati? V zadnjih mesecih, 15 let po vstopu v EU, je, morda tudi zaradi našega pritiska, tak seznam zdaj nastal.

Kako sicer ocenjujete delo Sveta?

[MJT] Delo sveta sem doživljal bolj kot ne kot debatni krožek, in še to bolj kot pravno formalno naštevanje težav, malo okoljskih, tistih o naravi pa tako rekoč skoraj nič. Verjamem, da je tudi stanovanjska problematika pomemben del našega okolja, ne more biti pa glavna, veliko časa smo namreč govorili o takih in drugačnih stanovanjskih zakonih. Koliko sklepov Sveta je dejansko vplivalo na razmišljanje ministra in njegove ekipe ter drugačno usmerjanje nalog in dejavnosti, ne vem, bi pa rad vedel.

[JKV] Pri delu Sveta me je motilo predvsem to, da je bilo vse bolj ali manj na ravni razprav. Svet ni sprejemal kakšnih posebnih sklepov in tudi MOP se v nobenem primeru ni zavezalo, da bodo zaključki naših razprav kakor koli privzeti. Mislim, da se je na nekaterih področjih to kljub vsemu zgodilo, na področju varstva narave žal ne.

Bojim se, da se na področju narave ne moremo pohvaliti s kakšnim bistvenim napredkom. Morda je še največji izplen to, da smo se nekateri člani o izzivih varstva narave več pogovarjali (tudi zunaj sej), in to je pomembno tudi za nadaljnje povezovanje okoljskih in naravovarstvenih NVO.

[DV] Četudi se strinjam s sogovornikoma, menim, da je bila ustanovitev Sveta korak v pravo smer in bi bilo takšno pot vredno nadaljevati, ob upoštevanju vsega, kar smo se doslej naučili.

Kakšna je bila vaša vloga pri delu Sveta? Katere teme so najbolj ostale v spominu?

[DV] Pokrival sem široko področje, ki v politiki žal ni v ospredju in se zato težave le kopičijo. Svojo vlogo sem videl predvsem v seznanitvi ministra z najbolj perečimi temami in potencialnimi rešitvami. Vse to pa sem lahko počel kot glas NVO, ki na tem področju delujemo. Tu bi se rad zahvalil res številnim, ki so z mano delili svoje znanje, poglede in rešitve. Večino izrečenega ni bilo samo mojega. Pri marsikateri temi me je dopolnila še Jana, ki ima na področju mnogo več izkušenj, in obujanje spominov prepuščam še njej.

[JKV] Zagotovo sva največ pozornosti namenila NPVN, s katerim smo se začeli ukvarjati že pred ustanovitvijo Sveta, in želja po tem, da bi dokument izboljšali, je bila eden mojih glavnih motivov, da sem se sploh odločila za kandidaturo v Svetu. Slovenija je bila v obdobju od leta 2012 do leta 2020 brez nacionalnega programskega dokumenta za področje biotske raznovrstnosti (razen *Progama upravljanja območij Natura 2000*). Leta 2011 se je namreč iztekla veljavnost prejšnje *Strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti*, leta 2012 pa še prejšnji NPVO (nekateri ukrepi v NPVN so bili sicer pisani do leta 2014, a se pretežno niso izvajali). Že ta dva dokumenta sta se izvajala pomanjkljivo, nato pa je sploh nastopilo obdobje brez usmerjenega delovanja državnega naravovarstva.

Robert Bolješić, SON: »Na MOP se zavedamo neugodnega stanja biotske raznovrstnosti in si glede na razpoložljive vire prizadevamo preprečevati njeno upadanje.«
(vir: zapis seje Sveta, 16. VII. 2019)

Z novim NPVN smo imeli priložnost, da si zastavimo trdnjše temelje, pa smo tudi to zapravili. (Verjetno) zaradi pripomb s strani NVO je sicer v zadnji fazi program dobil novo poglavje *Strateški načrt ohranjanja biotske raznovrstnosti v Slovenji*. To naj bi bila *Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti*, ki jo je država obvezana pripraviti po *Konvenciji o biološki raznovrstnosti*. A težko rečemo, da gre za strateški dokument, v katerem bi jasno začrtali smer varstva narave in ga tudi uskladili z drugimi sektorji. Dovolj zgovorno je na primer dejstvo, da v tem poglavju niso omenjene hidroelektrarne, ki so trenutno ena največjih groženj biotski raznovrstnosti. To posredno naslavlja le en ukrep »Zagotoviti zveznost vodotokov – zagotoviti pogoje za prosto razporejanje vodnih organizmov«.

»Vinko nagovori področje narave, ki ga NEPN (osnutek Nacionalnega energetskega in podnebne načrta, op. ur.) v bistvu ne nagovarja. Področja obdelave in pridelava energije, ki pa sta v dokumentu, imata praktično še večji negativen učinek na naravo. Narava je namreč že zelo veliko dala, področja prihrankov pa se ne dotika. Pričakujejo, da bo tudi MOP konkretno povedal, kaj npr. ministrstvo meni glede hidroelektrarn, kaj je dopustno izrabljati in kaj ne, da se izdela karta izključitvenih območij; ministrstvo bi moral nasprotovati temu, da se energetske objekti vnašajo v varovana območja in ohranjena območja narave, obnovljive vire energije naj se zida izključno na urbanih in degradiranih območjih, nikakor ne v varovanih območjih in v *Natura 2000*.«
(vir: zapis seje Sveta, 24. IX. 2019)

Škocjanski zatok - mokrišče na Bertoški bonifiki in zavarovan naravni rezervat v upravljanju Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije kot največje mokrišče na slovenski obali Tržaškega zaliva nedvomno odlično opravlja svojo naravovarstveno vlogo. (foto: Matjaž Bedjanič, 1. VI. 2013)

Kazalnik pa je »delež oziroma število prehodnih prečnih pregrad«. V mnogih državah jezove rušijo, pri nas pa je največ, kar si lahko zadamo, da so te pregrade »na papirju« prehodne.

Iz celotnega NPVN in strateškega načrta odseva dejstvo, da slovensko naravovarstvo nima dolgoročne vizije in ostajamo na ravni nekaterih splošnih ukrepov. Program ustanavljanja zavarovanih območij je na primer zapisan v par vrsticah, s pavšalno navedbo nekaj območij, kjer bi oblikovali nova zavarovana območja. Brez jasnih zavez in časovnic, zato temu težko rečemo program. Bojim se, da dokument, kakršen je bil sprejet, odseva položaj slovenskega naravovarstva, ko si ne upamo jasno zapisati, kaj bi morali za naravo storiti, ker bi nas drugi sektorji povozili. Nejasnost ciljev in ukrepov se seveda potem nadaljuje tudi v težave na področju financiranja. Najlažje se odreže tiste stroške, ki so zgolj pavšalno ocenjeni in ukrepi tako medlo zapisani, da se nikomur ne zdi več nujno, da se izvedejo.

[DV] Nekaj smo namenili še opominu Evropske komisije glede nespoštovanja direktiv o habitatih in o pticah ter Nacionalnemu energetskemu in podnebnemu načrtu (NEPN), kjer pa je vsaj na načelni ravni bil vrh MOP bolj naklonjen našim pogledom.

»Vinko predstavi, kakšen je pogled iz vidika poglavja narave v samih poročilih in dodatkih v presojah (vplivov na okolje, op. ur.). Po njegovem je ključno, da imamo že na začetkih postopka največji problem; večina potencialno spornih načrtov po mnenju naravovarstvenikov sploh ne bi smelo priti do presoje posegov, ker sicer bi se moral takšen postopek že na nivoju presoje načrta zaustaviti, ali pa bolj jasno določiti, da bi lahko bili sami presojevalci oz. posledično investitorji pripravljene na tak postopek. Dokler ta začetni del ne bo na nekem skupnem kvalitetnem imenovalcu, se bodo primeri kot npr. Volovja reber, Mokrice, vse HE, samo še potencirali. Celotne presoje se tudi delajo primarno na takrat obstoječih podatkih, kar je tudi težava. Tu je še nevarnost preveč subjektivne ocene. V Sloveniji prav tako nimamo resne metodologije, ki bi poskrbela za kvaliteto teh dokumentov. Premalo oz. ne ukvarjajo se z vsebino dokumentov, je ne pregledujejo; ukvarjajo se le s posameznimi vidiki. Težava je tudi, ker nimamo popolne implementacije habitatne direktive v teh postopkih.« (vir: zapis seje Sveta, 18. VI. 2019)

Pa delu inšpekcijskih služb – nadzor je zagotovito ena večjih težav pri ohranjanju narave pri nas. Ironično, da o tem pišejo že v *Spomenici* (1920).

Kako ocenjujete, da se varstvu okolja godi pri nas?

[MJT] Varstvo okolja v Sloveniji je pomembna dejavnost mnogih NVO, žal pa pogrešam več strokovnih pristopov in osnovnega znanja članov teh organizacij; premalo je znanstveno podprtih odločitev. Še bolj šepa delovanje strokovnih služb ministrstva za okolje in predvsem sodelovanje z drugimi sektorji, ministristvi, raziskovalnimi inštituti, univerzami. Prav tako niso jasne prioritete, delovanje je bolj kot ne stihijsko in vezano na trenutne probleme; enkrat poplava, drugič suše pa odpadki, blato iz čistilnih naprav, preskrba s pitno vodo, celo strategija trajnostnega razvoja je pogosto mašilo. Na področju varstva okolja in narave pogrešam več ozaveščenja tudi s strani medijev in pozitivnih primerov delovanja nevladnikov.

[DV] Podobno lahko trdim tudi za ohranjanje narave, le da je tu delež strokovnih NVO napram ljubiteljskim mnogokrat večji, kot je to pri varstvu okolja. A vendarle mnoge člane NVO večkrat zapelje subjektivnost, tudi čustvenost, in nestrokovni

argumenti. Vsi se moramo tudi še bolj podkovati v pravnih in administrativnih procesih.

Če ločeno pogledamo varstvo okolja in narave, sta obe področji enakomerno in zadostno zastopani pri upravljanju in izvajanju politik?

[MJT] Iskreno, večina sploh ne ločuje problematike narave in okolja, da ne rečem, da je za mnoge vse to ekologija. Ko govorimo o državnem upravljanju je vnaprej jasno, da narave niti ne moremo upravljati, še manj gospodariti, torej gre predvsem za vprašanja upravljanja z okoljem, tistim, ki je neposredno in posredno povezano s človekom, njegovimi dejavnostmi, rabo in izkoriščanjem. Torej gre predvsem za načrtovanje aktivnosti, ki zmanjšujejo pritiske na dele okolja – na kopno, vodo in atmosfero. Politika se praviloma vedno izkaže kot izrazito antropocentrična, človek in njegovo okolje ter kako bo preživel in se prilagodil na nove razmere. O naravi

skoraj nič, torej daleč od sorazmernosti delovanja.

Koliko sta se pretekla ministra ukvarjala s področjem ohranjanja narave?

[JKV] Ministra sta se ukvarjala predvsem z medvedi in volkovi ter nekaj z Natur 2000, z ostalimi zadevami pa po moji oceni zelo malo. Področje delovanja MOP je res izredno široko in je nemogoče, da bi v teh kratkih mandatih pokrila vse pereče teme.

Koliko ste posamezni člani Sveta med seboj sodelovali?

[DV] Neke utečenosti ni bilo, npr. da bi se skupaj dobivali ali dogovarjali. Vsak je zastopal svoje področje, ki je v kakšnem stališču lahko tudi nasprotno kateremu drugemu. Npr. okoljevarstveniki podpirajo obnovljive vire energije, mi se zavzemamo za naravi prijazne vire. Del njih se prekriva, del ne. Vsekakor ne gre za so-

pomenki, kot se pogosto prikazuje. Glede sodelovanja lahko rečem le dobro. Resda smo sprva morali malo »zapeteliniti«, da ne more o vsakem področju kar vsak govoriti – narava je že taka, kjer bi vsak rad bil znanec in razpravljavec, kjer bi vsak imel mnenje, a temu Svet ni bil namenjen. Tudi sam imam kot državljan mnenje o stanovanjski problematiki, a ni bilo moje mesto, da v Svetu delim svoje misli kot državljan. Skratka, tu je bilo potrebne nekaj energije, sicer pa smo bili priča sinergiji in podpori. Več drugih članov je pozivalo, da se moramo več in bolj pogovarjati o ohranjanju narave. Puhova (krožno gospodarstvo, op. ur.) se je dotaknila svetlobnega onesnaženja in njegovega vpliva na živali, Šifkovič Vrbica (pravno-sistem-ska vprašanja, op. ur.) je naslavljala med drugim kakovost presoj vpliva na okolje. Prof. Toman mi je tudi vedno s svojimi izkušnjami stal ob strani, enako prof. Banovec (stanovanja, op. ur.). Verjamem v

POGOVOR Z JURETOM LEBNOM

Jure Leben, nekdanji minister za okolje in prostor (13. IX. 2018–27. II. 2019).
(foto: osebni arhiv)

Kaj vas je kot ministra vodilo v ustanovitev Sveta?

Prepričan sem, da so NVO izjemno pomembne pri oblikovanju (okoljskih) politik in gradnji boljše ter bolj napredne družbe nasploh. To prepričanje sem utrdil med študijem in kasneje med delom v tujini. V tujini je namreč sistem sodelovanja med politiko in NVO dosti bolj razvit in spoštovan, a ima tudi jasna pravila igre. Tega pri nas še ni in zato sem želel z ustanovitvijo Sveta sistem postavljati. To pa je najlažje čez delovanje in sodelovanje v praksi.

Kako ocenjujete delo Sveta v času vašega ministrovanja? Ali še vidite potrebo po tovrstnem posvetovalnem organu?

Delovanje ocenjujem kot konstruktivno in bi ga gotovo, če bi še kdaj bil v po-

dobni vlogi, vnovič ustanovil. Člani Sveta so bili zame kot politika pomembno ogledalo.

Po svoji oceni, koliko ste se kot minister ukvarjali s področjem ohranjanja narave oz. tovrstno tematiko?

Kot minister se ne moreš poglobiti v vsako tematiko, še posebej če nisi strokovnjak s področja. Sam sem se največ ukvarjal z varovanjem okolja, ker je to moje področje še iz študijskih časov. Področje varovanja okolja je bilo visoko na moji agendi, najbolj sem si zapomnil teme, kot so npr. Mura, Petišovci, Jernejev kanal, sanacija Celjske kotline, razvoj naravnih parkov in še kaj. Predvsem sem opazal, da ne prepoznavamo dovolj prednosti območij Nature 2000 za razvoj, ampak ta območja vidimo kot zaviralce razvoja. Sam mislim drugače. Območja Natura 2000 in pa »majhnost« območja Slovenije bi lahko bila naša velika prednost.

Naravovarstveniki in biologi pogosto trdimo, da je slovenska zakonodaja na področju ohranjanja narave ena najboljših, tudi kot minister pa ste se večkrat strinjali, da vendarle pešamo v izvajanju teh določil. Čemu to? Kje tiči izvorna težava?

Zakonodaja je večinoma ustrezna, se strinjam. A pomembna je tudi interpretacija in samo izvajanje. Ocenjujem, da so za izvajanje obstoječe zakonodaje kadrovske podhranjeni tako na MOP kot tudi na inšpekciji, ki mora izvajanje zakonodaje kontrolirati. Pa kadrovske ne

mislim samo v številu zaposlenih, ampak tudi v strokovnem znanju. Ko bodo ta dva izziva izboljšali, bomo lažje unovčili svoje okolje, po drugi strani pa tudi lažje izrekli kazni, kjer je to potrebno.

Kakšna je po vašem mnenju vloga NVO s področja ohranjanja narave?

Nevladne organizacije morajo pomagati politiki, da se razvoj področij varovanja okolja in narave umestita v oblikovane politike, in na drugi strani izobraževati ter osveščati javnost, kakšen potencial imamo v Sloveniji.

Ste se v času svojega ministrovanja srečali s poskusom zavlačevanja katerega koli postopka s strani NVO, kot trdi sedanji minister, da je to stalnica v Sloveniji?

Mislim, da se o tem ne bi bilo treba pogovarjati, če bi se pri projektih ne samo poslušali, ampak tudi slišali. To pogosto velja tako za politiko kot tudi za NVO.

Kako ste v splošnem zadovoljni z varovanjem narave v Sloveniji?

Varovanje narave je zelo dobro zapisano in opredeljeno na papirju. Veliko črnih smo prelili in v Sloveniji in po svetu na to temo. Pri spoštovanju zapisanega in pri izvajanju pa imamo še ogromno prostora za izboljšave. Verjamem, da ga bomo v prihodnjih letih zapolnili s smiselnimi ukrepi za okolje in posledično za vse nas.

sodelovanje. Še več bi ga moralo biti, a položen je bil dober temeljni kamen. Tudi ministra, ali v njihovi odsotnosti državna sekretarja, sta bila odprta za to sporočilo.

Vendarle so verjetno razlike med člani obstajale?

[DV] V delu se strinjam s prof. Tomanom, ko pravi, da so si nekateri člani vzeli preveč časa za razpravljanje ali celo samohvalo, da so o strokovnih temah želeli razpravljati nepoznavalci, a je bilo to vseeno poredko. Nekaj razlik je bilo tudi v strokovni zastopanosti. Nekateri člani so bili res strokovnjaki na svojem področju, drugi so določeno strokovno znanje imeli. Sam sem si Svet vendarle predstavljal, da smo nevladni predstavniki strokovnih vsebin tu zato, da na težave opozarjamo, podajamo strokovna mnenja in možne rešitve, politika pa je bila tam, da tudi iz teh mnenj pride do političnih rešitev. Pri razumevanju teh misli so bile razlike med člani vidne, ko so nekateri želeli biti tudi odločevalci. Zagotovo bi se našlo še kaj različnega. O stanju dojemanja ohranjanja narave v družbi, še bolj pa kakovosti

dela posameznih delov MOP, pove tudi to, da so si nekateri člani Sveta lahko »privlačili« pogovarjati se o letu 2050, reševati probleme za 2030, medtem ko smo pri naravi na ravni »že 15 let področje stagnira, treba je začeti se pogovarjati o težavi in jo reševati zdaj«. Pri ohranjanju narave je bilo za marsikaj že včeraj (pre)pozno.

Ste člani o delovanju Sveta poročali?

[DV] CNVOS, ki je na podlagi Lebnove odločitve vodil postopek izvolitve v Svet, si je zamislil občasno poročanje članov. Ta poročila so nato objavljali na svoji spletni strani. Pri tem priznam, da sem bil nedosleden, žal tudi v prostovoljstvu kdaj preprosto zmanjka časa. Sem pa redno pred in po vsaki seji poročal na spletni listi *Natura.si*, ki sem si jo nekako vzel kot oglasno desko svojega delovanja kot predstavnika v Svetu.

[JKV] Z izjemo zadnjega so javni tudi zapisniki sej. Zapisnik zadnje seje ni bil namreč nikoli izdelan.

Kakšno pa je bilo sodelovanje z ministroma? So bile razlike med njima?

[JKV] Zagotovo je bil način dela ministra Lebna veliko bolj usmerjen h konkretnim ciljem. Na sejah je bil jasen in je tudi dal vedeti, katere naše usmeritve se mu zdijo smiselne. Brez dvoma bi bilo danes tudi varstvo narave v precej drugačnem položaju, če se njegov mandat ne bi tako hitro zaključil.

[DV] Oba ministra sta poskrbela za ozračje, da smo lahko delili svoja mnenja, kdaj morebiti še celo preveč, ko so misli uhajale drugam in smo se npr. k stanovanjski in medgeneracijski politiki resda pogosto vračali. Ker je bila z ministrom Lebnom to moja prva izkušnja, sem si jo morda tudi bolje zapomnil, saj sem imel poleg svojega »zelenstva« tudi prve biološke izkušnje z vrhom politike. V začetku so se mi določeni standardi, ki jih je imel Leben tako do nas kot do svojih sodelavcev, zdeli visoki in sem hitro razbral, da bi znalo iti sodelovanje v smer, ko bo do nekih rešitev tudi dejansko prišlo. Pogovori so bili bolj poglobljeni, strokovni, morali so

POGOVOR S SIMONOM ZAJCEM

Simon Zajc, nekdanji minister za okolje in prostor (27. III. 2019–13. III. 2020).
(foto: osebni arhiv)

Kako zdaj že kot nekdanji okoljski minister gledate na potrebo po dobro organiziranem in strokovnem nevladnem sektorju s področja MOP?

Dober odnos z NVO je pomemben, če želiš kot politik – ne glede na položaj, ki ga zasedaš – graditi neko resno, verodostojno zgodbo. Sam sem nevladni sektor vedno videl kot partnerja. Tak odnos sem imel, ko sem bil poslanec, minister in zdaj, ko sem državni sekretar. Nevladni sektor je drugi konec iste daljice, na kateri je država, če se tako izrazim. Med njima mora vladati zaupanje, konstruktiven odnos, tudi napetosti niso škodljive, dokler na tak način teče dialog. Težava pa je, ko dialog zamre. Zato si sam

želim, da bi bil naš nevladni sektor še bolj opolnomočen, suveren v stališčih in konstruktiven v dejanjih ... in na tak način verodostojen partner države pri pomembnih projektih in vprašanjih.

Kakšen pomen imajo te organizacije za vas kot državljana?

Opozarjajo me na informacije ali pa zgodbe, ki bi jih v naglici vsakodnevnih obveznosti zlahka prezrl. Mnogokrat vplivajo na moj pogled na določeno vprašanje. V njih vidim številne dobre vzore aktivnega državljanstva.

Koliko ste se v času svojega ministrovanja ukvarjali s področjem ohranjanja narave? Katere teme s tega področja so vam najbolj ostale v spominu?

Omenil bom samo en primer, na katerega sem ponosen. Gre za vprašanje travniških habitatov. To je prostor, v katerem se prepleta ogromno nasprotujočih si interesov in nanj nismo najbolj pozorni. Kot minister sem dosegel, da smo ustanovili delovno skupino, v kateri sodelujejo strokovnjaki z okoljskega in kmetijskega področja. To je bil kar velik korak naprej v miselnosti »do tukaj smo za neko reč odgovorni mi, od tam naprej pa ne več«. Zadovoljen sem, ker smo s tem tudi krepili sodelovanje s kmetijskim sektorjem, ki ima pri ohranjanju narave pomembno vlogo.

Katere tematike s področja ohranjanja narave so ob zaključku vašega mandata ostale še prezrte?

Več jih je, kot sem si želel. Morate vedeti, da sem bil minister slabo leto in to ni čas, v katerem se da napraviti znatne premike, sploh če govorimo o okoljskem resorju v vladi, ki je po naravi in kompleksnosti problemov, s katerimi se ukvarja, med najzahtevnejšimi. Velika naloga, ki je ostala, je prenova *Zakona o ohranjanju narave*. Pogoste menjave vlad pri tem ne pomagajo.

Kako ocenjujete delo Sveta v času vašega ministrovanja?

Z delovanjem Sveta imam sam samo dobre izkušnje. Tudi novemu ministru sem ob predaji poslov priporočil nadaljevanje takšnega načina sodelovanja. Nevladne organizacije, s katerimi sem sodeloval v Svetu, imajo namreč zelo veliko znanja in tudi veliko volje in pripravljenosti za konstruktivno sodelovanje.

Nacionalni program varstva narave kot del Nacionalnega programa varstva okolja ste oddali v nadaljnji postopek sprejema na Vlado kljub nestrinjanju NVO s področja ohranjanja narave, tudi članov Sveta s tega področja. Kako gledate na to?

Pri pripravi dokumenta, kakršen je *Nacionalni program varstva okolja*, sodeluje veliko ljudi. Vsi nimajo nikoli povsem izenačenega pogleda na vsa

Prof. dr. Mihael Jožef Toman, član s področja varstva okolja pri Svetu ministra za okolje in prostor za sodelovanje z NVO (dec. 2018–mar. 2020). (foto: osebni arhiv)

Rdeči voščenec (*Ceriagrion tenellum*) je v Sloveniji zavarovana vrsta. A se pri nas zanj ne izvaja noben naravovarstveni ukrep, zato je bojazen pred njegovim izumrtjem razmeroma velika. (foto: Matjaž Bedjanič)

biti kratki in jedrnati, zahtevana je bila razprava zgolj na osnovi dejstev in s predlaganimi rešitvami. Pri njegovem nasledniku sem kdaj imel občutek, da se pogovarjamo zaradi pogovora samega in da ne preidemo do ustreznih predlogov rešitev. Tudi če primerjam pogovore z zaposlenimi na SON na sejah, so bili ti v prvem

mandatu usmerjeni v bolj konstruktivne razprave in iskanje rešitev, medtem ko smo v nadaljevanju večkrat prišli do točke, kjer se NVO s SON nismo strinjali in je »samodejno« obveljalo, da ima MOP bolj prav ter da težave verjetno sploh ni ali pa ta ni ključna. Prikazani smo bili le kot »jasmrači«, v enem pogovoru celo kot »kruho-

borci«. Npr. na področju *Skupne kmetijske politike* kot tudi opomina Evropske komisije nismo prišli daleč, saj so predstavniki SON trdili, da težav ni in da MOP dela največ, kar je možno. Teme so bile tako dokaj zakoličene. Škoda, da je tako. Podobno je bilo s problematiko tujerodnih vrst. O predlogu, da se področje tujerodnih vrst

vprišanja. V tem konkretnem primeru, ki je na pripravo in sprejem čakal dolgo, je bilo to še toliko bolj očitno. Sam sem v trenutku, ko smo o ključnih vprašanjih dosegli visoko soglasje in je bilo po moji oceni zanj zrelo tudi politično okolje, dokumentu prižgal zeleno luč. Kljub temu da se vsi niso strinjali z vsem, se mi je zdelo v njem več dobrih rešitev kot obratno.

V času vašega ministirovanja je prišlo do menjave vodje Sektorja za ohranjanje narave. Ali je na menjavo vodstva vplivala javna polemika reševanja problematike upravljanja z zvermi?

Na to odločitev je vplivalo več dejavnikov, ki jih ne bi želel dodatno razlagati. Ena od lastnosti, ki jo takšen vodja mora imeti, pa je zagotovo tudi večšina oz. zmožnost dobrega in korektnega komuniciranja z vsemi deležniki.

MOP je v času vašega ministirovanja tudi sodelovalo pri odgovarjanju na Uradni opomin Evropske komisije (kršitev št. 2019/4058), ki predstavlja opomin za neustrezno upoštevanje členov Direktive o habitatih in Direktive o pticah. Kako ste kot minister gledali na te očitke?

Kot pri vsakem opominu sem tudi na tega gledal kot na dodatno spodbudo za ukrepanje.

Čemu odločitev, da v vašem mandatu na MOP ni bilo napovedanega razpisa za delovanje NVO s področja ohranjanja narave? Razpisi v podporo delovanju NVO s področij varstva okolja, podnebnih sprememb in upravljanja s prostorom so v času vašega ministirovanja vendarle potekali.

Vsekakor je MOP v preteklosti sofinanciralo veliko projektov nevladnih organizacij, ki delujejo tako na področju ohranjanja narave kot tudi okolja in prostora. V tem mandatu je bil naš primarni cilj vzpostavitev vsebinskih mrež za delovanje NVO na področju okolja in prostora, t.j. ključnih področjih ministirovanja, kamor se tradicionalno umešča tudi ohranjanje narave. V ta namen je Ministrstvo predvidelo finančna sredstva v višini približno 800.000 €. Na Svetu pa so/ste me člani opozorili na problematiko naravovarstvenih NVO, predvsem da se težko uspešno potegujejo na razpisih ministirovanja s področja okolja in prostora, tudi na področju podnebnih sprememb – kjer je za ukrepe blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje namenjenih več milijonov evrov sredstev za sofinanciranje tudi nevladnih organizacij – naj bi bile spregledane. Zato smo tudi v sodelovanju s člani Sveta načrtovali oblikovanje tretje vsebinske mreže posebej za področje narave, ki bi lahko ustrezno nagovorila to vprašanje in podala verodostojno oceno potreb po dodatnih

projektih tudi na področju naravovarstvenih NVO, ki bi bili v pomoč tako ministirovanju kot družbi. Le upam lahko, da bo nova ekipa na ministirovanju v sodelovanju z NVO nadaljevala s temi načrti in da jim bo to tudi uspelo.

Letošnje leto obeležujemo 100 let prvega nacionalnega programa varstva narave na Slovenskem. Danes ste državni sekretar na Ministirovanju za gospodarski razvoj in tehnologijo. Se bo vaše delo povezal tudi z ohranjanjem narave in varstvom okolja? Glede na prioritete aktualnega okoljskega ministra, ki želi tudi na področju svojih politik spodbujati gospodarstvo, bodo verjetno vaše izkušnje z MOP še kako prav prišle tudi novi Vladi.

Gospodarstvo in okolje sta tesno povezana in že zato je dobro sodelovanje resornih ministirostev nujno potrebno. Prepričan je, da mora biti slovensko gospodarstvo trajnostno naravnano, z zavedanjem omejitve naravnih virov, omejenosti planeta in pomena zdravega okolja, se je na novi funkciji pri meni le še okrepilo. Vsebinsko sem na gospodarskem ministirovanju odgovoren za področje turizma, to pa je, kot vemo, neločljivo povezano z danostmi in omejitvami narave.

Časovnica priprave ali sprejema načrtov upravljanja zavarovanih območij. Večina slovenskih zavarovanih območij trenutno nima potrjenega načrta upravljanja in deluje na podlagi letnih načrtov. (pripravila: Jana Kus Veenvliet)

Kratice zavarovanih območij: TNP: Triglavski narodni park, PŠJ: Park Škocjanske jame, KP: Kozjanski park, KPG: Krajinski park Goričko, KPLB: Krajinski park Ljubljansko barje, KPK: Krajinski park Kolpa, KPS: Krajinski park Strunjan, KPSS: Krajinski park Sečoveljske soline, KPRP: Krajinski park Radensko polje, NRŠZ: Naravni rezervat Škocjanski zatok, NRZ: Naravni rezervat Zelenci, NROL: Naravni rezervat Ormoške lagune.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
TNP																
PŠJ																
KP																
KPG																
KPLB																
KPK																
KPS																
KPSS																
KPRP																
NRŠZ																
NRZ																
NROL																

■ načrt upravljanja v pripravi

□ načrt upravljanja sprejet

namesto z uredbo uredi s samostojnim zakonom, sploh nismo resno razpravljali, saj je bil SON brez resnejše razprave proti. Če se prav spomnim, je bil edini odklonilni argument zgolj, da ker o samostojnem zakonu niso razmišljali, ta ni v načrtu. Na seji, ko smo razpravljali o stanovanjski politiki in so bili na njej prisotni uradniki s tega področja, mi ni bilo vseeno, ko sem videl, kakšen suveren in k rešitvam usmerjen odnos imajo lahko državni uradniki z nevladniki s tega področja.

Da se vrnem, no, vendarle sem imel pri obeh ministrih občutek, da se ne le poslušamo, temveč vsaj občasno tudi slišimo. Začetek je bil vsekakor dober. Če bi bila mandata obeh daljša, sem imel občutek, da bi bile vsaj kakšne rešitve tudi na področju narave že vidne. Kot je že zaslediti, sem bil sicer z mandatom ministra Lebna bolj zadovoljen. Poleg že omenjenega se v času Zajčevega vodenja ni izvedlo napovedanega in leto dni obljubljanega razpisa za NVO s področja ohranjanja narave, kot je bilo storjeno za prav vsa ostala področja MOP. Četudi smo se k temu vračali vsaj tri zaporedne seje Sveta, se ni zgodilo nič. Tudi obljuba glede NPVN je bila požrta.

Nacionalni program varstva narave ste že večkrat omenili. Lahko na hitro povzamete dogajanje na to temo?

[DV] O tem je kar nekaj pisarije že v preteklih uvodnikih *Trdoživa*, še več pa na *Natura.si*. Izdelava novega NPVN je bil proces zadnjih treh ministrov. Pri njem sem se prvič aktivno vključil v zagovorništvo naravovarstvenih politik. Takrat še pod ministrom Majcnove sem uskladal mnenja 18 NVO, ki so skupaj podale pripombe na osnutek. Vmes se je si-

Predstavniki NVO so se na Svetu zavzeli za urejanje področja tujerodnih vrst v posebnem zakonu, in ne znotraj *Zakona o ohranjanju narave*, kjer bi bila problematika zožena le na prostoživeče vrste. S tem bi bila problematika dana tudi na piedestal medsektorskega urejanja, kot si tudi zasluži, saj tujerodne vrste niso zgolj problem ohranjanja narave. Razumevanja za tovrstno urejanje področja s strani SON ni bilo. Pri podnebnih spremembah so na MOP naredili ta miselni preskok. V Sloveniji moramo izdelati pravno podlago tega področja, kar od nas zahteva tudi evropska zakonodaja, in najti sistem, kjer bomo sposobni reševati tudi tiste invazivne tujerodne vrste, ki so pri nas že prisotne in ki so zelo razširjene, ter jih poskušati omejevati vsaj na nekaterih zavarovanih območjih. [JKV]

cer dokument večkrat posodabljal, a ves čas je zanj veljalo, da je vsebinsko šibak, da so cilji nemerljivi, hkrati pa, da program ni v skladu s 94. členom *Zakona o ohranjanju narave*, kar se mi je zdelo še najbolj ključno. Vse to trdim še danes. Kljub temu je marca 2020 Državni zbor potrdil *Nacionalni program varstva okolja* in s tem tudi NPVN, po tem ko ga je minister Zajc predal v sprejem Vladi – četudi je na Svetu zatrjeval, da bo program tja odromal, ko bo usklajen. Z okoljevarstvenimi predstavniki je menda bil, ne pa tudi s članoma s področja ohranjanja narave, ki sva edina v Svetu vsebinsko pokrivala NPVN. Na sprejem je zagotovo vplivala tudi takratna politična situacija, ko so se poslanci zaradi odstopa predsednika vlade ukvarjali z drugimi temami in je narava

ponovno ostala nepomembna. O spornosti programa sem obvestil vse parlamentarne stranke, a na dopis se je odzvala le ena. Četudi je bil NPVN sprejet, tega ne jemljem kot poraz, saj se je v tej zgodbi zgodilo kar nekaj pozitivnih korakov.

Ampak verjetno je NPVN pripravljala Sektor za ohranjanje narave?

[DV] Na žalost je verjetno tudi na tej točki največja težava med nami in ministrom Zajcem izvirala iz neskladja med trditvami SON in nas. Takratna direktorica Direktorata za okolje, ki je bila sektorju nadrejena, se nas je sicer trudila zblížati in nas je posedla za isto mizo. A kaj lahko pričakuješ od sestankov, kjer ti na začetku navržejo, da naj bi bil tu le zato, da si boš kasneje lažje priskrbel zasebni posel? Ne razumevanje na celi črti! Pozablja se, da je ohranjanje narave državotvorno in da je tudi del državnostva. Oboji smo se sicer učili, a sem optimist in upam, da so tudi v SON vsaj nekateri spoznali, da NVO nismo njihovi nasprotniki. Verjamem, da na SON delajo po svojih zmožnostih, tudi na Svetu nisem trdil drugače. Sem pa jasno povedal, da so težava prioritete, nezmožnost učinkovitega komuniciranja in tudi finančna ter kadrovska nedohtojnost. K rešitvam usmerjeno sodelovanje in komuniciranje je edina prava pot.

Na katerem področju člani Sveta niste bili slišani?

[JKV] Zelo očitno je, da niso bili slišani pozivi k izboljšanju NPVN. Na zadnji seji sem v zvezi s tem podala izjavo, v kateri sva z Damjanom strnila ključne pomanjkljivosti dokumenta. Zahtevala sem, da se ta izjava v celoti vključi v zapisnik, a ker je bila to zadnja seja, se jim očitno ni več zdelo nujno, da bi zapisnik spisali ... Dejstvo, da ima varstvo narave tudi znotraj MOP nizko prioriteto, se je pokazalo tudi s tem, da je MOP konec preteklega leta objavilo razpise za sofinanciranje dveh vsebinskih mrež – za okolje ter za prostor, mreže za naravo pa si očitno ne želijo. Tudi dogajanja v zadnjih tednih jasno kažejo, da močne in strokovno podkovane naravovarstvene organizacije pri nas niso zaželeno.

[MJT] Kot že rečeno, nisem prepričan, da se je na področju varstva okolja in okoljske politike kaj bistvenega spremenilo s tem, da je bil svet nevladnikov ustoličen. Pričakoval bi bolj posvetovalno telo različnih strokovnjakov različnih NVO, nove rešitve, na različnih znanjih in novejših raziskavah temelječe predloge okoljske politike. In seveda soglasje pri velikih projektih, ki jih ne manjka.

Za izvajanje celotnega *Nacionalnega programa varstva narave* na celotnem ozemlju Slovenije je potrebnih med 47 in 53 milijonov evrov letno. *Prednostni okvir ukrepanja za Slovenijo* (t. i. *PAF*), ki določa oceno potrebnih finančnih sredstev za upravljanje in doseganje ciljev Nature 2000 v Sloveniji za obdobje 2021–2027, navaja, da je za politiko Slovenije na področju ohranjanja narave za pokrivanje obveznosti, izhajajočih iz te evropske zakonodaje, potrebnih od 57 do 86 milijonov evrov letno.

Kako je lahko za izvajanje celotnega *NPVN* letno potrebnih manj sredstev, kot je za izvajanje njegovega dela? [DV]

[DV] Četudi težav, ki jih naslavlja v prejšnjem *Trdoživu* predstavljen opomin Evropske komisije, sprva nisem imel med očitnimi prioritetami, smo kar nekaj pogovora namenili tej temi. A kaj prida nismo bili slišani, da opomin naslavlja dejanske težave. Še vedno je obveljalo prepričanje, da Evropska komisija ne razume ter da NVO pretiravamo. Minister Zajc je sicer za razliko od SON opomin komentiral politično modro in tudi uvidel problematiko ter, se mi zdi, tudi priložnost, da bi se zadeve lahko končno uredile s politično podporo in večsektorsko. Žal še nismo tam, da bi se razumelo, da izgubljanje narave ni samo težava za MOP.

Kakšne obete vidite v prihodnje?

[MJT] Nimam nobenih pozitivnih pričakovanj. Prve aktivnosti ministrstva Vizjaka so me povsem razočarale. Vsaj na področju odnosov z NVO in razumevanja gospodarstva, okolja, narave, tajnostnega razvoja. Upam, da bo drugače, kot se mi zdi.

[JKV] Nekje v daljavi vidim vse več ljudi, ki vpijejo: »*Ne damo narave!*« Ne delam si utvar; do tam je še dolga pot in lahko se zgodi, da bomo do takrat izgubili še več delov pomembne narave. A to množico lahko pripeljemo skupaj le še NVO. Ne smemo pozabiti, da želi razprodajo narave omogočiti prav resorno ministrstvo – tisto, ki bi moralo za naravo prednostno skrbeti. Pri tem pa bo izjemno pomembno, kako bomo nevladniki komunicirali. Menim, da v svojih sporočilih vse preveč poudarjamo izgubo narave (ogrožene vrste, izumiranje, kmetijske prakse, ki zmanjšujejo pestrost), namesto da bi poudarjali prijetnejše stvari in pomen narave za ljudi. Dokazano je, da usodna sporočila o naravi pri ljudeh sprožijo občutek krivde, ki vodi v zaničanje in distanciranje od teh težav, ne pa k zavzemanju za naravo.

[DV] Kako si aktualni minister predstavlja vlogo NVO, smo lahko v teh začetnih tednih mandata že večkrat videli. Menda vsi razen promotorjev hidroelektrarn nagažamo. Verjetno se bomo morali tudi biologi v tem obdobju bolje podučiti o pravnih orodjih, saj bomo le tako lahko učinkoviti. Obupati seveda ne smemo in svoje strokovno poslanstvo moramo izvajati še naprej. K temu pozivam vse, saj resnično verjamem, da že kopica posameznikov lahko marsikaj premakne ali opozori na nek problem. Želim si tudi večje povezanosti tako znanosti kot strokovnih NVO, pa tudi drugih z naših področjih, in seveda s SON. Prave ideje in rešitve morajo prihajati tudi od tam. En največjih izzivov pri nas je zagotovo že izvajanje dogovorjenega in predpisanega.

[JKV] Čeprav se je vladi ob nastopu mandata mudilo, so vsi ministri, tudi g. Vizjak, prisegli s prisego iz 104. člena *Ustave Republike Slovenije*: »Prisegam, da bom spoštoval(a) ustavni red, da bom ravnal(a) po svoji vesti in z vsemi svojimi močmi deloval(a) za blaginjo Slovenije.« Verjamem, da minister deluje po svoji vesti, za blaginjo Slovenije pa zagotovo ne. Imam pa zaupanje v naš pravosodni sistem, ki je že večkrat dokazal, da o vprašanih ne sodi na podlagi politične moči tožnika, temveč na podlagi dejstev. In *ustava* je v 73. členu glede tega jasna: »*Vsakdo je dolžan v skladu z zakonom varovati naravne znamenitosti in redkosti ter kulturne spomenike. Država in lokalne skupnosti skrbijo za ohranjanje naravne in kulturne dediščine.*«

Kako sicer vidite vlogo med politiko in stroko ter politiko in NVO?

[MJT] Razmerja med politiko in stroko (različnimi strokovnjaki) je malo in premalo, je pa odločilno pri odločanju. Stroke morajo biti vir znanja in informacij, strokovnjaki neodvisni in za svoja področja vrhunski. Prav ti pa s politiko praktično ne sodelujejo. Nevladne organizacije vidim predvsem kot pufer, ki blaži pretirano samovoljo politike. Ki ne le oponira in opozarja, kaj je bilo narobe, ampak tudi nudi alternative, se zna pogovarjati in obraževati politike, ki zagotovo niso strokovnjaki na področjih, o katerih odločajo. Samo nasprotovanje ukrepom in aktivnostim brez predlogov novih, boljših, okoljsko sprejemljivejših rešitev ne bo obrodilo sadov. Razkorak bo večji.

O pomenu NVO se v javnosti vedno več govori, delno je to posledica tudi aktualnega ministra in sprememb, ki se dogajajo na tem področju. Kako gledate na to?

[DV] Znova se kaže veliko nerazumevanje vloge NVO, kot tudi ločevanje okoljevarstvenih in naravovarstvenih organizacij. Status delovanja v javno korist se je zbanaliziral na vključevanje v upravne postopke. Na področju narave deluje vsaj sto NVO, med seboj tako različnih kot tudi podobnih. V splošnem lahko trdim, da te poleg izvajanja številnih dejavnosti, ki povezujejo posamezno združenje z motivacijo, ker nam je do nečesa mar ali nam je všeč, predvsem pričakujemo, da se dogovorjeno in sprejeto spoštuje. Zagotovo je skupna tudi ideja, ki jo poseblja *Spomenica* – prepoznavanje pomena ohranjanja narave, vzpostavitev učinkovitega nadzora in izvedba politik ter vzbuditev interesa za varstvo narave pri najširši javnosti. Vemo, da smo v obdobju velikega upadanja biotske pestrosti, vzroki zanj pa so zasedrani tudi v načinu življenja in osebnih odločitvah posameznika ter prepoznavanju potreb družbe kot celote. K tem ciljem in reševanju problematik pripomoremo tudi NVO, med drugim z opozarjanjem na nepravilnosti in pomanjkljivosti. Vendar smo pri tem kot družba še nezreli, ko se več javnosti nato ukvarja, kdo je na morebitno nepravilnost opozoril in ne če je bil npr. nek postopek res v skladu z zakonodajo in legitimen ter zakaj morebiti ne in kdo je bil zanj odgovoren. Potem pa imamo vendarle še vprašljivost nekaterih praks NVO in mešanja okolja ter narave. A bi še dodal, da smo se ob sprejemu protikoronskih zakonov preveč ukvarjali s spremembami, ki so vplivale na delovanje NVO. Za okolje in naravo so bile v resnici bolj nevarne spremembe, ki so vplivale na postopke, gradbena dovoljenja, rabo kmetijskih zemljišč itd.

Novega sklica Sveta tako ne bo?

[DV] Ne vem, bi pa me sodelovanje v njem načelno še zanimalo. Člani Sveta smo mandat sicer zaključili z mandatom ministra Zajca. ✨

Javno nestrinjanje s spremembami in načinom spreminjanja *Zakona o ohranjanju narave*, ki je posegel tudi v delovanje področnih NVO. (foto: Nika Kogovšek, 12. V. 2020)